

Daniela Katriková

PODNIKOVÁ KOMBINÁCIA AKO FAKTOR OPTIMALIZÁCIE VPLYVU FINANČNEJ INŠTITÚCIE NA JEJ KAPITÁLOVÚ PRIMERANOSŤ

Úvod

Súčasnú štruktúru mnohých podnikateľských subjektov vytvárajú rôzne majetkové prepojenia realizované prostredníctvom investícií. Tieto prepojenia medzi podnikateľskými subjektmi zväčša prekračujú územný rámec danej krajiny, v dôsledku čoho vznikajú ekonomicky prepojené medzinárodné subjekty, ktoré pôvodom kapitálu, štýlom podnikania, riadenia, obchodnou politikou, prípadne inými charakteristikami tvoria jednotný celok, ktorý sa v praxi označujeme pojmom „*skupina podnikov*“, resp. „*skupina*.“

Cieľom konsolidovanej účtovnej závierky je prezentovať finančnú situáciu a výsledok hospodárenia skupiny podnikov patriacich do konsolidovaného celku tak, akoby po ekonomickej stránke predstavovali jednu ekonomickú jednotku. Zostavovateľom konsolidovanej účtovnej závierky je materská účtovná jednotka, ktorá má v dcérskych, prípadne v pridružených alebo spoločných podnikoch väčšinový podiel na vlastnom imaní, resp. na ovládaní.

Schéma č. 1: Účel zostavovania konsolidovanej účtovnej závierky

Zdroj: spracované podľa FARKAŠ, R. 2001. *Konsolidovaná účtovná závierka*. 2. doplnené vyd. Bratislava: Iura Edition, 2001, s. 13. ISBN 80-89047-07-6.

Konsolidovaná účtovná závierka sa na rozdiel od individuálnej účtovnej závierky vyznačuje niektorými špecifikami, týkajúcimi sa najmä zásad a princípov, v súlade s ktorými sa konsolidovaná účtovná závierka zostavuje. Ďalej sa odlišuje použitými postupmi pri samotnom zostavení konsolidovanej účtovnej závierky s dôrazom na jednotlivé typy konsolidačných operácií, techniky konsolidácie a spôsoby prezentácie.

1 PODNIKOVÁ KOMBINÁCIA AKO ZÁKLAD POVINNOSTI ZOSTAVIŤ KÚZ

Konsolidovanou účtovnou závierkou sa rozumie účtovná závierka zostavená na báze individuálnych účtovných závierok kapitálovo prepojených spoločností, ktoré vytvárajú konsolidovaný celok.¹

Konsolidovaná účtovná závierka predstavuje účtovnú závierku, ktorá je zostavená za predpokladu fikcie právnickej jednotky. Znamená to, že konsolidovaný celok je potrebné vnímať nielen ako ekonomický celok, ale aj ako tzv. právnickú osobu.² V skutočnosti však zostáva zachovaná právna suverenita jednotlivých účtovných jednotiek, ktoré vytvárajú konsolidovaný celok. Konsolidovaná účtovná závierka sa zostavuje „ex post“ na základe individuálnych účtovných závierok jednotlivých účtovných jednotiek a spätne tieto individuálne účtovné závierky neovplyvňuje.

Povinnosť zostaviť konsolidovanú účtovnú závierku a konsolidovanú výročnú správu má materská účtovná jednotka. „Materskou účtovnou jednotkou sa rozumie účtovná jednotka, ktorá je obchodnou spoločnosťou, štátnym podnikom, družstvom alebo účtovnou jednotkou verejnej správy, ktorá v inej účtovnej jednotke, ktorá je obchodnou spoločnosťou,

- má väčšinu hlasovacích práv v účtovnej jednotke alebo
- má právo vymenúvať alebo odvolávať väčšinu členov štatutárneho orgánu alebo dozorného orgánu účtovnej jednotky a súčasne je jej spoločníkom alebo jej akcionárom, alebo
- má právo ovládať účtovnú jednotku, ktorej je spoločníkom alebo akcionárom na základe dohody uzavretej s touto účtovnou jednotkou alebo na základe spoločenskej zmluvy alebo stanov tejto účtovnej jednotky, ak to umožňuje právo štátu, ktorým sa riadi táto účtovná jednotka, alebo
- je spoločníkom alebo akcionárom účtovnej jednotky a väčšina členov štatutárneho orgánu alebo dozorného orgánu účtovnej jednotky vykonávajúci svoju funkciu v priebehu účtovného obdobia a v bezprostredne predchádzajúcom účtovnom období až do zostavenia konsolidovanej účtovnej závierky bola vymenovaná výlučne

¹ Spracované podľa HVOŽDAROVÁ, J. – SAPARA, J. – UŽÍK, J. 2014. *Konsolidovaná účtovná závierka*. 2. prepracované a doplnené vyd. Bratislava: EKONÓM, 2014, s. 12. ISBN 978-80-225-3969-2.

² Výnimku z tejto zásady tvorí len konsolidácia metódou vlastného imania.

prostredníctvom výkonu hlasovacích práv spoločníka alebo akcionára , ktorý je materskou účtovnou jednotkou, alebo

- je spoločníkom alebo akcionárom a na základe dohody s inými jej spoločníkmi alebo akcionármi má väčšinu hlasovacích práv.⁴³

Materská účtovná jednotka môže získať kontrolu v inej účtovnej jednotke (v dcérskej účtovnej jednotke) dvomi spôsobmi:

- založí dcérsku účtovnú jednotku,
- podnikovou kombináciou (akvizíciou).

Schéma č. 2: Spôsoby získania kontroly v inej účtovnej jednotke

Zdroj: spracované podľa HVOŽDAROVÁ, J. – SAPARA, J. – UŽÍK, J. 2014. *Konsolidovaná účtovná zvierka*. 2. prepracované a doplnené vyd. Bratislava: EKONÓM, 2014, s. 70. ISBN 978-80-225-3969-2.

Existujú viaceré spôsoby uskutočnenia akvizície, napríklad zlúčenie účtovných jednotiek, splynutie účtovných jednotiek alebo získanie podielov v inej účtovnej jednotke (nákupom, zmluvnou dohodou alebo inak). Práve posledná z uvedených možností predstavuje tú formu akvizície, pri ktorej má účtovná jednotka po splnení podmienok povinnosť zostaviť konsolidovanú účtovnú zvierku.

Problematikou podnikových kombinácií sa zaoberá medzinárodný štandard finančného vykazovania (ďalej len „štandard“) **IFRS 3 Podnikové kombinácie**, na ktorý nadväzujú aj ďalšie štandardy upravujúce zostavenie konsolidovanej účtovnej zvierky. Nedostatkom naďalej zostáva, že definícia akvizície sa nenachádza v žiadnom z platných štandardov.

Rada pre IAS (angl. *International Accounting Standards Board*) vydala v roku 2004 IFRS 3 Podnikové kombinácie, ktorý riešil zrušenie metódy združenia podielov

³ Zákon o účtovníctve, § 22, ods. 3 v aktuálne platnom znení.

a taktiež bola preformulovaná definícia podnikovej kombinácie. Vzhľadom na neustály vývoj podnikových kombinácií vydala IASB v roku 2008 s účinnosťou od 1. januára 2009 nový IFRS 3 Podnikové kombinácie, ktorý mal za následok zrušenie pôvodne platného IFRS 3 Podnikové kombinácie z roku 2004. „IFRS 3 (2008) je doteraz najprepracovanejší pokiaľ ide o „uchopenie“ problematiky podnikových kombinácií najmä v nadväznosti na súvisiace IFRS.“⁴

Tabuľka č. 1: Definícia podnikovej kombinácie podľa IFRS 3 (2004) a IFRS 3 (2008)

IFRS 3 (2004)	IFRS 3 (2008)
<i>Podniková kombinácia</i>	
= spojenie samostatných účtovných jednotiek alebo podnikov do jednej vykazujúcej účtovnej jednotky.	= transakcia alebo iná udalosť, v rámci ktorej nadobúdateľ dosiahne ovládanie jedného alebo viacerých podnikov. Transakcia označované ako „verné fúzie“ alebo „fúzie rovnocenných“ sú tiež podnikovými kombináciami.

Zdroj: spracované podľa IFRS 3 (2004) a IFRS 3 (2008).

V IFRS 3 Podnikové kombinácie (2004) bola ako jedinou metódou účtovania podnikovej kombinácie stanovená nákupná metóda, zatiaľ čo v IFRS 3 Podnikové kombinácie (2008) sa zaviedla akvizičná metóda, ktorá predstavuje zdokonalenie nákupnej metódy.

Tabuľka č. 2: Identifikácia nákupnej a akvizičnej metódy podnikových kombinácií

IFRS 3 (2004)	IFRS 3 (2008)
<i>NÁKUPNÁ METÓDA</i>	<i>AKVIZIČNÁ METÓDA</i>
<p><u>Pozostáva z:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • identifikácia nadobúdateľa, • stanovenie obstarávacích nákladov podnikovej kombinácie, • alokácia obstarávacích nákladov podnikovej kombinácie na nadobudnuté aktíva a prevzaté záväzky a podmienené záväzky k dátumu akvizície. 	<p><u>Pozostáva z:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • identifikácia nadobúdateľa, • určenie dátumu akvizície, • vykázanie a ocenenie identifikovateľného nadobudnutého majetku, prevzatých záväzkov a všetkých nekontrolujúcich podielov v nadobúdanom subjekte, • vykázanie a ocenenie goodwillu alebo zisku z výhodnej kúpy.

Zdroj: spracované podľa HVOŽDAROVÁ, J. – SAPARA, J. – UŽÍK, J. 2014. *Konsolidovaná účtovná závierka. 2.* prepracované a doplnené vyd. Bratislava: EKONÓM, 2014, s. 72 - 78. ISBN 978-80-225-3969-2.

⁴ HVOŽDAROVÁ, J. – SAPARA, J. – UŽÍK, J. 2014. *Konsolidovaná účtovná závierka. 2.* prepracované a doplnené vyd. Bratislava: EKONÓM, 2014, s. 75. ISBN 978-80-225-3969-2.

2 TEORETICKÉ KONCEPCIE KONSOLIDOVANEJ ÚČTOVNEJ ZÁVIERKY

Konsolidovaná účtovná závierka môže vychádzať z rôznych teoretických koncepcií a úvah, ktoré sa začali vyvíjať v 50. rokoch minulého storočia. V tomto období sa konsolidovaná účtovná závierka stala okrem nástroja praktického rozhodovania pri riadení kapitálovo prepojených účtovných jednotiek aj predmetom teoretického skúmania a zovšeobecňovania.

Vznikli dve protikladné teoretické koncepcie konsolidovanej účtovnej závierky:

- *teória ekonomickej jednotky,*
- *teória záujmov vlastníkov.*

Uvedené koncepcie konsolidovanej účtovnej závierky predstavujú extrémne prípady, ktoré sa v čistej forme vo svetovej praxi zostavovania konsolidovanej účtovnej závierky nevyskytujú. Vo všeobecnosti platí, že oveľa viac prvkov sa preberá z teórie ekonomickej jednotky, nakoľko teória záujmov predstavuje v podstate podielovú konsolidáciu, a tá sa v súčasnosti vyskytuje zriedkavo.

2.1 Teória ekonomickej jednotky

Podľa *teórie ekonomickej jednotky* (angl. *entity theory, entity-concept*) všetky podniky konsolidovaného celku treba chápať ako jeden ekonomický celok. Konsolidovaná účtovná závierka je považovaná za samostatnú účtovnú závierku fiktívnej právnickej jednotky. Základ tejto teórie spočíva v tom, že materský podnik disponuje celkovým majetkom dcérskych podnikov bez ohľadu na to, či vlastní 100 % alebo menej ako 100 % podielov na základnom imaní dcérskeho podniku. Dcérske podniky sú tak považované za nesamostatné vnútro podnikové prevádzky, resp. oddelenia.

Konsolidovaná účtovná závierka zostavená na základe teórie ekonomickej jednotky musí obsahovať všetky položky, aktív, pasív, nákladov a výnosov materského podniku a všetkých dcérskych podnikov v plnej výške. Znamená to, že tieto položky musia byť z individuálnych účtovných závierok uvedených podnikov prevzaté v celkovej hodnote. Predtým je však nutné eliminovať všetky vzájomné vzťahy, ktoré vznikli medzi materským podnikom a jeho dcérskymi podnikmi, nakoľko z hľadiska fiktívnej právnickej jednotky sú tieto vzťahy považované za vnútro skupinové vzťahy (vzťahy medzi fiktívne nesamostatnými vnútro podnikovými prevádzkami, resp. oddeleniami).

Teória ekonomickej jednotky hľadá napr. odpoveď na otázku:

„koľko majetku ovláda materský podnik, vzhľadom na to, že rozhoduje aj o tej časti majetku konsolidovaného celku, ktorú nevlastní.“⁵

Ak materský podnik vlastní všetkých 100 % vlastného imania dcérskeho podniku, potom sa z individuálnych účtovných závierok materského podniku a dcérskeho podniku prevezmú do konsolidovanej účtovnej závierky všetky položky aktív, pasív, nákladov a výnosov a eliminujú sa vnútrogrupinové vzťahy. V prípade, že materský podnik vlastní menej ako 100 % vlastného imania dcérskeho podniku, potom sa z individuálnych účtovných závierok materského a dcérskeho podniku síce prevezmú do konsolidovanej účtovnej závierky všetky položky aktív, pasív, nákladov a výnosov v plnej výške a eliminujú sa vnútrogrupinové vzťahy, ale zároveň sa musí samostatne vykázat' tá časť aktív, pasív, nákladov a výnosov, ktorá nepripadá na podiely materského podniku, ale na podiely, ktoré sú vo vlastníctve iných spoločníkov dcérskeho podniku. „Pretože teória ekonomickej jednotky považuje týchto iných spoločníkov za takých istých podnikateľov, akými sú spoločníci materského podniku a v tomto zmysle ich považuje za „spolupodnikateľov“, ktorých záujmy sú totožné so záujmami spoločníkov materského podniku, podiely iných spoločníkov sa v konsolidovanej účtovnej závierke nevykazujú ako súčasť cudzieho kapitálu, ale ako súčasť vlastného imania (vlastného kapitálu).“⁶

Postup pri zostavovaní konsolidovanej účtovnej závierky podľa teórie ekonomickej jednotky je nasledovný:

- a) do tzv. agregovanej (súctovej) účtovnej závierky sa spočítajú jednotlivé položky aktív, pasív, nákladov a výnosov z individuálnych účtovných závierok (t. z. individuálnych súvah a individuálnych výkazov ziskov a strát) materského podniku a dcérskeho podniku v plnej výške (bez ohľadu na výšku majetkovej účasti materského podniku). Následne sa eliminujú vnútrogrupinové vzťahy medzi materským podnikom a dcérskeým podnikom,
- b) v konsolidovanej súvahe sa osobitnou položkou pod názvom nekontrolujúce podiely vykazujú podiely iných spoločníkov, a v konsolidovanom výkaze ziskov a strát sa osobitnou podpoložkou vykazujú aj podiely na zisku, ktoré pripadajú na nekontrolujúce podiely.

⁵ HVOŽDAROVÁ, J. – SAPARA, J. – UŽÍK, J. 2014. *Konsolidovaná účtovná závierka*. 2. prepracované a doplnené vyd. Bratislava: EKONÓM, 2014, s. 41. ISBN 978-80-225-3969-2.

⁶ FARKAŠ, R. 2001. *Konsolidovaná účtovná závierka*. 2. doplnené vyd. Bratislava: Iura Edition, 2001, s. 13. ISBN 80-89047-07-6.

Konsolidovaná účtovná závierka zostavená na základe teórie ekonomickej jednotky býva často označovaná aj ako *úplná konsolidácia*.

2.2 Teória záujmov vlastníkov

Teória záujmov vlastníkov (angl. *property theory, property-concept*) dáva do popredia vyhodnotenie investície materského podniku do dcérskeho podniku. Vychádza z predpokladu, že konsolidovaná účtovná závierka je rozšírenou individuálnou závierkou materského podniku. Jej úlohou je ukázať akcionárom, resp. spoločníkom materského podniku, ktorí vlastnia podiely v iných spoločnostiach, aká časť aktív, pasív, nákladov a výnosov týchto iných spoločností im patrí, t. j. aká ich časť sa vzťahuje na podiely materského podniku.

Teória záujmov vlastníkov hľadá napr. odpoveď na otázku:

„aký podiel na zisku, ktorý vyprodukoval dcérsky podnik, prináleží materskému podniku vzhľadom na výšku jeho majetkovej účasti na dcérskom podniku alebo aký podiel majetku a záväzkov prípadne materskému podniku v prípade ukončenia činnosti dcérskemu podniku.“⁷

Konsolidovaná účtovná závierka vysvetľuje akcionárom, resp. spoločníkom, čo v súvahe materského podniku predstavuje položka finančných investícií nazývaná *„podiely v iných podnikoch.“*

V praxi sa môžu vyskytnúť dve situácie:

- ak materský podnik vlastní celých 100 % upísaného vlastného imania dcérskeho podniku, potom nie je žiadny rozdiel medzi konsolidovanou účtovnou závierkou zostavenou na základe teórie ekonomickej jednotky a konsolidovanou účtovnou závierkou zostavenou na základe teórie záujmov vlastníkov,
- ak materský podnik vlastní menej ako 100 % upísaného vlastného imania dcérskeho podniku, potom vznikajú rozdiely medzi konsolidovanou účtovnou závierkou zostavenou na základe teórie ekonomickej jednotky a konsolidovanou účtovnou závierkou zostavenou na základe teórie záujmov vlastníkov.

⁷ HVOŽDAROVÁ, J. – SAPARA, J. – UŽÍK, J. 2014. *Konsolidovaná účtovná závierka*. 2. prepracované a doplnené vyd. Bratislava: EKONÓM, 2014, s. 41. ISBN 978-80-225-3969-2.

Tabuľka č. 3: *Komparácia teórie ekonomickej jednotky a teórie záujmov vlastníkov*

	Teória ekonomickej jednotky	Teória záujmov vlastníkov
<i>Materský podnik vlastní 100 % upísaného vlastného imania dcérskeho podniku</i>	NEVZNIKAJÚ ROZDIELY medzi konsolidovanými závierkami zostavenými v súlade s uvedenými teoretickými koncepciami.	
<i>Materský podnik vlastní menej ako 100 % upísaného vlastného imania dcérskeho podniku</i>	VZNIKAJÚ ROZDIELY medzi konsolidovanými účtovnými závierkami zostavenými v súlade s uvedenými teoretickými koncepciami. Tieto rozdiely sú spôsobené rozdielnym chápaním podielov iných spoločníkov .	

Zdroj: spracované podľa FARKAŠ, R. 1995. *Konsolidovaná účtovná závierka v Slovenskej republike, krajinách Európskej únie, USA, Japonsku a v štandardoch IASC*. 1. vyd. Bratislava: ELITA, 1995, s. 30. ISBN 80-85323-79-6.

Tabuľka č. 4: *Vymedzenie iných spoločníkov z pohľadu uvedených teórií*

	Vymedzenie iných spoločníkov
Teória ekonomickej jednotky	= istí podnikatelia, akými sú spoločníci materského podniku.
Teória záujmov vlastníkov	= veritelia, resp. osoby, ktoré poskytli skupine cudzí kapitál.

Zdroj: spracované na základe FARKAŠ, R. 2001. *Konsolidovaná účtovná závierka*. 2. doplnené vyd. Bratislava: Iura Edition, 2001, s. 13. ISBN 80-89047-07-6.

Pri aplikácii teórie záujmov vlastníkov sa z individuálnej účtovnej závierky dcérskeho podniku nepreberajú do konsolidovanej účtovnej závierky jednotlivé položky aktív, pasív, nákladov a výnosov v úplnej výške, ale len v pomernej výške zodpovedajúcej percentuálnemu podielu vlastného imania dcérskeho podniku, ktorý vlastní materský podnik. Z tohto dôvodu sa zostaveniu konsolidovanej účtovnej závierky na báze teórie záujmov vlastníkov hovorí aj *podielová (pomerná) konsolidácia* alebo *netto konsolidácia*. „Znamená to, že podiely iných spoločníkov (nekontrolujúce podiely) sa v konsolidovanej účtovnej závierke vôbec neuvádzajú, pretože sa z individuálnych účtovných závierok ani neprebrali.“⁸

2.3 Teória materského podniku

Teória ekonomickej jednotky a teória záujmov vlastníkov predstavujú teoretické koncepcie zostavovania konsolidovanej účtovnej závierky, ktoré sa v ich čistej podobe

⁸ FARKAŠ, R. 2001. *Konsolidovaná účtovná závierka*. 2. doplnené vyd. Bratislava: Iura Edition, 2001, s. 15. ISBN 80-89047-07-6.

aplikujú zriedkavo. Spojením týchto dvoch koncepcií je tzv. **konceptia materského podniku** (angl. *theory of the parent enterprise, concept of the parent enterprise*).

Konsolidovaná účtovná závierka má byť zdrojom informácií, ktoré poskytujú jednotlivé koncepcie zostavovania účtovnej závierky. Má poskytovať komplexný pohľad:

- o celkovom majetku, ktorý ovláda materský podnik (konceptia ekonomickej jednotky),
- o majetku, ktorý zodpovedá príslušnej finančnej investícií (konceptia záujmov vlastníkov).

3 Kapitálová primeranosť finančných inštitúcií

„Kapitálová primeranosť predstavuje ohodnotenie bezproblémového fungovania finančnej inštitúcie v budúcnosti, t.j. je ukazovateľom finančnej sily a dôveryhodnosti finančnej inštitúcie.“⁹

Výška kapitálovej primeranosti finančných inštitúcií sa vypočíta ako podiel vlastného kapitálu a rizikovo vážených aktív. Primeranosť vlastných zdrojov predstavuje pre banky povinnosť udržiavať určitú minimálnu výšku regulačného kapitálu vzhľadom na objem a rizikovosť svojich aktív. Hodnota kapitálu finančných inštitúcií by mala pokryť ich budúce potenciálne straty zo súčasných rizík.

K hlavným úlohám regulátorov patrí chrániť záujmy vkladateľov a dbať o bezpečnosť zverených financií. Kým vlastný kapitál predstavuje súčasnú hodnotu subjektu, kapitálová primeranosť vyhodnocuje perspektívu finančnej inštitúcie v budúcnosti. Jej podstatou je zmeranie rizík (trhových, operačných) daného subjektu a stanovenie zodpovedajúcej úrovne kapitálu, ktorá následne spĺňa funkciu „vankúša“ pre prípad strát z týchto rizík. Všetky potenciálne budúce straty finančnej inštitúcie by mali byť pokryté jej vlastnými vnútornými zdrojmi, čiže kapitálom akcionárov, čo znamená, že tieto straty pociťujú vlastníci, nie klienti.

3.1. Faktory ovplyvňujúce kapitálovú primeranosť finančných inštitúcií

Výška ukazovateľa kapitálovej primeranosti finančných inštitúcií je závislá priamo úmerne výške kapitálu a nepriamo úmerne výške rizikovo vážených aktív, úverových ekvivalentov podsúvahových položiek a trhového a operačného rizika.

K základným faktorom, ktoré ovplyvňujú kapitálovú primeranosť finančných inštitúcií zaradujeme:

⁹ BELÁS, J. – DEMJAN, V. 2009. *Finančné riadenie komerčnej banky*. 1. vyd. Žilina: Georg Žilina, 2009, s. 122. ISBN 978-80-89401-06-02.

- **kapitál finančných inštitúcií, resp. jeho zvýšenie**

Keďže kapitál je zdrojom pre krytie strát, môže sa zdať, že optimálnou cestou na zvýšenie kapitálovej primeranosti je jeho zvýšenie. Na druhej strane je ale potrebné poznamenať, že kapitál je ale súčasne nákladným zdrojom, napríklad pri rednite akcií (podiel dividendových platieb na trhovej cene) býva vo väčšine prípadov vyšší ako úrokové a ďalšie náklady pri vkladoch alebo náklady na iné cudzie zdroje. S novou emisiou akcií môže byť spojené emisné ážio, ktorého výška závisí od ochoty príslušných subjektov zaplatiť za akcie pri ich emisii vyššiu cenu ako je nominálna hodnota. Zvýšenie rezervných fondov (nad zákonný rámec) alebo rezerv vyššími prídelmi zo zisku môžeme realizovať iba na úkor výplaty dividend či ďalšieho použitia zisku.

- **rizikovo vážené aktíva, resp. zníženie ich objemu**

Finančné inštitúcie môžu postupovať dvoma základnými spôsobmi pri znižovaní objemu rizikovo vážených aktív. Je potrebné uviesť, že tieto spôsoby môžu vyústiť do poklesu ich výnosov. Prvým je znižovať absolútnu výšku aktív, čo je spojené so stratou výnosov z týchto aktív a stratou z predaja za nižšiu než nominálnu hodnotu. Okrem iného sa zvyčajne predávajú len vysoko kvalitné aktíva, v dôsledku čoho môžu finančné inštitúcie prísť o najlepších klientov. Druhou možnosťou je postupný presun rizikovejších aktív do menej rizikových aktív (s nižšou váhou rizikovosti).

3.1.1 Podniková kombinácia ako ďalší možný faktor vplyvajúci na kapitálovú primeranosť finančných inštitúcií

Okrem hlavných faktorov, teda kapitálu a rizikovo-vážených aktív môžu na kapitálovú primeranosť finančných inštitúcií vplyvať aj ďalšie faktory, ku ktorým zaraďujeme aj podnikové kombinácie. Ich vplyv si znázorníme prostredníctvom zjednodušených príkladov.

Príklad č. 1: Banka ABC, a. s. má vlastné imanie v celkovej výške 12 000 000 €, rizikovo-vážené aktíva v celkovej výške 3 500 000 €. ¹⁰

$$\text{Kapitálová primeranosť} = (12\,000\,000 / 3\,500\,000) * 100 = \mathbf{343\%}$$

V roku 2015 kúpila banka ABC, a. s. (60 %) podiel na základnom imaní banky MNO, a. s., ktorým získala väčšinový podiel na jej hlasovacích právach.

¹⁰ Pri výpočte kapitálovej primeranosti finančných inštitúcií abstrahujeme od požiadaviek na kapitálovú primeranosť uvedených v Bazilej III. Využívame zjednodušený spôsob výpočet kapitálovej primeranosti finančných inštitúcií, nakoľko našim zámerom je len poukázať na skutočnosť, že aj podniková kombinácia ju môže ovplyvňovať.

Vlastné imanie banky MNO	Rizikovo-vážené aktíva
6 000 000 €	450 000 €

Vplyv podnikovej kombinácie na kapitálovú primeranosť banky na základe koncepcie ekonomickej jednotky:

$$\text{Kapitálová primeranosť banky ABC, a. s.} = \frac{(12\,000\,000 + 6\,000\,000)}{(3\,500\,000 + 450\,000)} * 100 = \mathbf{456\%}$$

Získaním kontroly v banke MNO, a. s. pozitívne ovplyvnila banka ABC, a. s. svoju kapitálovú primeranosť. Kapitálová primeranosť banky ABC, a. s. bola vo výške 343 %, podnikovou kombináciou a skutočnosťou, že banka ABC, a. s. zostavuje svoju konsolidovanú účtovnú závierku na základe koncepcie ekonomickej jednotky sa zvýšila jej kapitálová primeranosť na 456 %.

Vplyv podnikovej kombinácie na kapitálovú primeranosť banky na základe koncepcie záujmov vlastníkov:

$$\text{Kapitálová primeranosť banky ABC, a. s.} = \frac{12\,000\,000 + (0,6 * 6\,000\,000)}{3\,500\,000 + (0,6 * 450\,000)} * 100 = \mathbf{414\%}$$

Získaním kontroly v banke MNO, a. s. pozitívne ovplyvnila banka ABC, a. s. svoju kapitálovú primeranosť. Kapitálová primeranosť banky ABC, a. s. bola vo výške 343 %, podnikovou kombináciou a skutočnosťou, že banka ABC, a. s. zostavuje svoju konsolidovanú účtovnú závierku na základe koncepcie záujmov vlastníkov sa zvýšila jej kapitálová primeranosť na 414 %.

V uvedenom príklade mala podniková kombinácia pozitívny vplyv na kapitálovú primeranosť banky, v obidvoch prípadoch, teda aj vtedy, ak banka zostavuje svoju konsolidovanú účtovnú závierku na základe koncepcie ekonomickej jednotky alebo koncepcie záujmov vlastníkov. Samozrejme, tak ako všetko má dve stránky, aj podniková kombinácie nemusí mať vždy pozitívny vplyv na kapitálovú primeranosť finančných inštitúcií, ale môžu sa vyskytnúť aj prípady, kedy je tento vplyv negatívny. Uvedenú situáciu si znázorníme v príklade č. 2, pričom vychádzame zo základných údajov banky ABC, a. s.

Príklad č. 2: Banka ABC, a. s. kúpila v roku 2015 (90 %) podiel na základnom imaní banky EFG, a. s., ktorým získala väčšinový podiel na jej hlasovacích právach.

Vlastné imanie banky EFG	Rizikovo-vážené aktíva
2 000 000 €	5 000 000 €

Vplyv podnikovej kombinácie na kapitálovú primeranosť banky na základe koncepcie ekonomickej jednotky:

$$\text{Kapitálová primeranosť banky ABC, a. s.} = \frac{(12\,000\,000 + 2\,000\,000)}{(3\,500\,000 + 5\,000\,000)} * 100 = \mathbf{165\%}$$

Získaním kontroly v banke EFG, a. s. negatívne ovplyvnila banka ABC, a. s. svoju kapitálovú primeranosť. Kapitálová primeranosť banky ABC, a. s. bola vo výške 343 %, podnikovou kombináciou a skutočnosťou, že banka ABC, a. s. zostavuje svoju konsolidovanú účtovnú závierku na základe koncepcie ekonomickej jednotky sa znížila jej kapitálová primeranosť na 165 %.

Vplyv podnikovej kombinácie na kapitálovú primeranosť banky na základe koncepcie záujmov vlastníkov:

$$\text{Kapitálová primeranosť banky ABC, a. s.} = \frac{12\,000\,000 + (0,9 * 2\,000\,000)}{3\,500\,000 + (0,9 * 5\,000\,000)} * 100 = \mathbf{173\%}$$

Získaním kontroly v banke EFG, a. s. negatívne ovplyvnila banka ABC, a. s. svoju kapitálovú primeranosť. Kapitálová primeranosť banky ABC, a. s. bola vo výške 343 %, podnikovou kombináciou a skutočnosťou, že banka ABC, a. s. zostavuje svoju konsolidovanú účtovnú závierku na základe koncepcie záujmov vlastníkov sa znížila jej kapitálová primeranosť na 173 %.

Záver

Cieľom tohto príspevku bolo poukázať na skutočnosť, že aj podniková kombinácia môže vplývať na kapitálovú primeranosť finančných inštitúcií. Zamerali sme sa najmä na banky, ktoré sú zaraďované k najvýznamnejším finančným inštitúciám. Prostredníctvom príkladov sme dokázali, že podniková kombinácia môže mať pozitívny, ale i negatívny dopad na kapitálovú primeranosť finančných inštitúcií. Podniková kombinácia bude mať pozitívny vplyv na kapitálovú primeranosť materského podniku banky len v tom prípade, ak jej dcérsky podnik bude udržiavať určitú hranicu kapitálu a nebude zvyšovať, prípadne presúvať rizikovo vážené aktíva do rizikovejších skupín.

Obdobie finančnej krízy poukázalo na mnohé nedostatky v oblasti kapitálovej primeranosti finančných inštitúcií. Krízou boli zasiahnuté finančné trhy na celom svete. Sektor bankovníctva pociťoval problémy nielen v oblasti likvidity ale aj kapitálovej primeranosti. Táto skutočnosť bolo zapríčinená tým, že banky boli nútené znižovať vlastný kapitál a riziko vážené aktíva im neúmerne rástli. V tomto prípade by sme mohli povedať, že ak by banka získala v období finančnej krízy kontrolu v inej finančnej inštitúcií, podniková kombinácia by negatívne pôsobila na jej kapitálovú primeranosť, a to z toho dôvodu, že by ju ešte viac znížila.

Kľúčové slová

Konsolidovaná účtovná závierka, podniková kombinácia, materský podnik, dcérsky podnik, koncepcia ekonomickej jednotky, koncepcia záujmov vlastníkov, finančné inštitúcie, kapitálová primeranosť

Keywords

Consolidated financial statements, business combination, parent company, subsidiari, entity-concept, property-concept, financial institutions, capital adequacy ratio

Klasifikácia JEL

G21, G22, G29

LITERATÚRA

- [1] BAČOVÁ, M. 2013. *Základy bankovníctva*. 1. vyd. Bratislava: EKONÓM, 2013. 164 s. ISBN 978-80-225-3586-1.
- [2] BELÁS, J. – DEMJAN, V. 2009. *Finančné riadenie komerčnej banky*. 1. vyd. Žilina: Georg Žilina, 2009. 155 s. ISBN 978-80-89401-06-02.
- [3] FARKAŠ, R. 1995. *Konsolidovaná účtovná závierka v Slovenskej republike, krajinách Európskej únie, USA, Japonsku a v štandardoch IASC*. 1. vyd. Bratislava: ELITA, 1995. 131 s. ISBN 80-85323-79-6.
- [4] FARKAŠ, R. 2001. *Konsolidovaná účtovná závierka*. 2. doplnené vyd. Bratislava: Iura Edition, 2001. 140 s. ISBN 80-89047-07-6.
- [5] FARKAŠ, R. 2013. *Konsolidovaná účtovná závierka v Slovenskej republike*. 1. vyd. Bratislava: Iura Edition, 2013. 308 s. ISBN 978-80-8078-572-7.
- [6] HORVÁTHOVÁ, E. 2009. *Bankovníctvo*. 1. vyd. Žilina: Georg Žilina, 2009. 318 s. ISBN 978-80-89401-03-1.
- [7] HVOŽDAROVÁ, J. – SAPARA, J. – UŽÍK, J. 2014. *Konsolidovaná účtovná závierka*. 2. prepracované a doplnené vyd. Bratislava: EKONÓM, 2014. 292 s. ISBN 978-80-225-3969-2.
- [8] Medzinárodný štandard finančného vykazovania IFRS 3 Podnikové kombinácia (2004).
- [9] Medzinárodný štandard finančného vykazovania IFRS 3 Podnikové kombinácia (2008).

- [10] NBS. 2013. Bazilejské dohody o kapitáli a kapitálová primeranosť bánk v SR. Dostupné na: www.nbs.sk, 18. 05. 2016.
- [11] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov.

RESUMÉ

Výška kapitálovej primeranosti finančných inštitúcií je dôležitá pri určovaní ich bezproblémového fungovania v budúcnosti. Na základe tejto definície môžeme povedať, že kapitálová primeranosť je ukazovateľom finančnej sily a dôveryhodnosti finančných inštitúcií. K hlavným ukazovateľom, ktoré ovplyvňujú kapitálovú primeranosť finančných inštitúcií, patrí vlastné imanie a rizikovo vážené aktíva. V príspevku sme dokázali, že uvedené faktory nie sú jedinými faktormi, ktoré dokážu ovplyvňovať kapitálovú primeranosť bánk. Jedným z nich je aj podniková kombinácia, ktorú IFRS 3 Podnikové kombinácie (2008) definuje ako transakciu, v rámci ktorej nadobúdateľ dosiahne ovládanie jedného alebo viacerých podnikov. Prostredníctvom zjednodušených praktických príkladov sme dokázali, že podniková kombinácia môže mať pozitívny, ale i negatívny dopad na kapitálovú primeranosť banky. Negatívne pôsobila podniková kombinácia v období finančnej krízy, kedy bol zasiahnutý sektor bankovníctva. Banky boli nútené znižovať svoj kapitál a riziko vážené aktíva sa im zvyšovali. Ak by finančné inštitúcie v tomto období získali kontrolu v inej finančnej inštitúcií, negatívne by to ovplyvnilo ich kapitálovú primeranosť, a to z toho dôvodu, že by ju ešte viac znížilo.

SUMMARY

Determining the capital adequacy of financial institutions is important in determining the smooth functioning of these institutions in the future. Based on this definition, we can say that the capital ratio is an indicator of financial strength and credibility of financial institutions. The main indicator that affect the capital adequacy of financial institutions are capital and risk weighted assets. In this paper, we have shown that these factors are not the only factors that can affect the capital adequacy of banks and insurance companies. One of them is the business combination for which IFRS 3 Business Combinations (2008) is defined as a transaction in which an acquirer obtains control of one or more businesses. Through simplified practical examples we prove that a business combination may have positive as well as negative impact on the capital adequacy of financial institutions. This fact could have adversely affected the business combination especially during the financial crisis. Which heavily hit the banking sectors. Banks were in this time forced to reduce their capital and risk – which caused increase of weighted assets. In the case of gained control in another financial institution the capital adequacy would have been negatively affected and thanks to this, further capital decline would follow.

Kontakt

Ing. Daniela Katriková, Katedra účtovníctva a audítorstva, Fakulta hospodárskej informatiky, Ekonomická univerzita v Bratislave, Dolnozemska cesta 1/b, 852 35 Bratislava, tel.: 0944 064 960, e-mail: d.katrikova@gmail.com